

תנא דבי ר' ישמעאל אם פגע בך מנוול זה

משכתו לבית המדרש

אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ

גיליון מס' 232 י"ב אייר תשפ"ב

פרשת בהר

תוכן ענייני הגיליון

מאמר העורך תוצאות אבקה של שביעית, התבוננות בתוצאות המעשים 1	לדבקה בו תועלת היובל לשימור מעמדם של בני האדם, בערים ובכפרים 6
לשמוע בקולו ביאורים בפרשת השבוע מרבתינו מפרשי המקרא 3	אגורה באהלך עולמים הרב יחזקאל לנדא זצ"ל, עיקר התשובה הוא החרטה 8

מאמר העורך

מצינו פרשתנו (כה, יג ושם) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אֶחָזְתּוֹ.

אמרו רבותינו (ילקוט תרסא) אמר רבי יוסי בר' חנינא בוא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר 'בשנת היובל הזאת' וגו' וסמך לה 'וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד' וגו' דבר הנקנה מיד ליד ומאי ניהו מטלטלין, לא הרגיש, לסוף מוכר את שדהו שנאמר 'כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו', לא באת לידו, לסוף מוכר את ביתו שנאמר 'ואיש כי ימכר בית מושב'. מ"ש התם דאמר 'לא הרגיש' ומ"ש הכא דאמר 'לא באת לידו', כדרב הונא דאמר ר' הונא: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר. לא באת לידו, סוף שמוכר את בתו שנאמר (שמות כא, ז) 'וכי ימכר איש את בתו לאמה, ואע"ג דבתו בהאי ענינא לא כתיבא, הא קמ"ל דלזבין איניש ברתיה ולא ליזיף ברביתא, מאי טעמא בתו מיגרעא ואזלא ורביתא מוספא ואזלא. לא באת לידו, לסוף לוח ברבית שנאמר 'וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך' וכתוב 'אל תקח מאתו נשך ותרבית', לא באת לידו, לסוף מוכר את עצמו שנאמר 'וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, ולא לך אלא לגר שנאמר 'ונמכר לגר', ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר 'לגר תושב', 'משפחת גר' זה הנכרי, כשהוא אומר 'או לעקר' זה הנמכר לעבודת אלילים עצמה.

וצריכים אנו לירד לדעת בני האדם, הנה לפנינו אדם אשר מְצָאָהוּ רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, ומתקיים בו כסדר הפסוקים, היאך יתכן שלא עוצר לרגע ואומר 'בְּאוֹ חֶשְׁבוֹן' בא ונחשב חשבוננו של עולם שכר עבירה כנגד הפסדה, היאך הוגה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים לַעֲמוּד בְּפְנֵי מְצִיאוֹת הַסִּיבָה וְהַמְּסוּבָב אֲשֶׁר גָּרַם לוֹ חֲטָאוֹ וּמְדַרְדֵּר אִף מִצְּבוֹ הַחוּמְרֵי אֵל פִּי תְהוֹם.

ובכדי לרדת לענין נמשיל את הענין, בעת אשר כזאת אשר היוקר מאמיר, ומחירי הדלק עלו והאמירו לפסגות אשר לא ידענו זה רבות בשנים, אמר אחד כי הוא אינו מבין על מה תלונותיהם של האזרחים, הלא הוא ממשיך כהרגלו לתדלק במאתיים שקל כמו בעבר, ואף אחד לא ביקש ממנו יותר...

מעלים אנו על קצה שפתנו חיוך ומגחכים על תמימותו/טיפשותו של הלה. הן אמת שנוהג אתה כמנהגך מקדם, אך אינך רואה כי התמורה אותה הינך מקבל אינה שווה בערכה לתמורה אותה היית מקבל בעבר.

כאשר אותו אדם זלזל באבקה של שביעית עשה הוא מעשה בלא שחשב על תכליתו, וכאשר מתגלגל הוא במורד עם תוצאות המעשה הרי שהוא 'רק' ממשיך בהרגלו, עשיית מעשים מתוך הרגל ולא מתוך חשבון והתבוננות, אף את מצוותיו מקיים הוא כמצות אנשים מלומדה ואיננו נותן אל לבו לתור בחכמה ולראות בתוצאות מעשיו העכשוויים להיכן נוטה הדרך שבה הוא צועד.

פעמים רבות בנושאים רבים משקיע האדם זמן כסף וכח, ואינו נותן דעתו על תכלית הדברים האם עולה היא בקנה אחד עם השקעתו, ועם רצונו הראשוני שבדבר.

חובתנו, וזו תהיה מעלתנו, להתבונן בכל עת על תכליתם של מעשנו, מה היתה הסיבה שהביאתנו עד הלום, ומה יסובב מחמתה הלאה, ואף אם מעדנו, ושנינו בדבר, ונעשה הדבר כהיתר לפנינו, נדע לשים קץ לטעותנו, לעצור את גלגלי הפורענות, ולשוב לילך לפני הקל הגדול הגבור ה' צְבָקוֹת שְׁמוֹ, גְּדַל הַעֲצָה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר עֵינָיו פְּקָחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לַתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּי וְכַפְרֵי מַעַלְלָיו, ואף שהוא טָרֵף – הֲרֵי יִרְפָּאנוּ, ואף שהוא יָךְ – מִכָּל מְקוֹם יִחְבְּשֵׁנוּ.

העורך

**וְקִדְשֶׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר
בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂבִייהָ יוֹבֵל הוּא תְהִיָּה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
אֶל אַחְזָתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּבוּ: (כה י)**

מבאר ה'העמק דבר' את ריבוי הכתוב 'וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂבִייהָ', שנכלל בזה בעלי מלחמה העומדים מחוץ לביתם בשעבוד המלוכה ונימוסי המדינה, וביובל שבים לביתם ואחוזתם.

ולהלן (יח) אומר הכתוב 'וְעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקְתִּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם וְיִשְׁבְּתֶם עַל הָאָרֶץ לְבִטָּח', שבשנת היובל נצטוו על חיזוק בהגדלת התורה ובהאדרתה, משום שכל השנים שמירת הארץ מאומות העולם הוא ע"י אנשי חיל היושבים על הספר, וביובל אין אנשי חיל חמושים למלחמה, שהרי כל אחד שב לאחוזתו ולמשפחתו, וא"כ יש סכנה בישיבת הארץ, ועוד, שבשביל שמירת הארץ נדרש שיהיה אוצרות המלך במבצרים (דה"ב יא, כג), ויובל הבא אחר שנה שביעית כבר האוצרות מתרוקנים, לכך הזהיר הכתוב 'וְעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקְתִּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם', ופלפולה של תורה היא חרבם של ישראל, והיא המוספת שמירת המדינה, וכל מה שהמלחמה יותר מסוכנת יש לחדד יותר החרב, ואז 'וְיִשְׁבְּתֶם עַל הָאָרֶץ לְבִטָּח'.

**וְקִדְשֶׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר
בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂבִייהָ יוֹבֵל הוּא תְהִיָּה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
אֶל אַחְזָתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּבוּ: (כה י)**

מבאר ה'תפארת ישראל' (ברכות א, א) הנה תיבת 'קרא' יש לו ד' הוראות, א) קריאת שם, כמו (בראשית א, ה) 'וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה', ב) קריאה להרחוק שיבא אליו, כמו (שם מז, כט) 'וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף', ג) קריאה בספר, כמו (דברים יז, יט) 'וַיִּקְרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו', ד) לשון קריאה בקול לפרסום, כמו (ויקרא כג, כז) 'מִקְרָא קֹדֵשׁ', (אסתר ו, יא) 'וַיִּקְרָא לְפָנָיו כֶּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ', (ישעיהו נח, א) 'קָרָא בְּגֵרוֹן אֵל תַּחֲשֹׁךְ כְּשׁוֹפֵר הָרֶם קוֹלָךְ'. וכן הוא ביובל 'וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂבִייהָ', שיכריזו בית דין בקול על שנת היובל.

וְעִשִּׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם

וַיֹּשְׁבֶתֶם עַל הָאָרֶץ לְבִטָּח: (כה יח)

הנה, בשאר המקומות שמזהיר הכתוב על שמירת החוקים והמשפטים נאמר על ה'חוקים' לשון 'שמירה' ועל ה'משפטים' לשון 'עשיה', ולדוגמא (יט, לז) **'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטַי וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם'** וגו'. ומדוע שינה כאן הכתוב ואמר **'וְעִשִּׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ'**.

מבאר ה'העמק דבר' את טעם הדבר. שהנה, 'חוקים' משמעותם היא הכללים שהתורה נדרשת ומתפרשת בהם, וה'משפטים' הם החקירה היוצא מהכללים. ו'שמירה' הוא ציווי שמה שלמד לא ישכח, ו'עשיה' הוא ציווי להוסיף על ידי העיון לימודים חדשים. והנה, לעשות חידושי תורה ע"י הכללים שנשנו כבר אין צריך עיון כל כך כמו לעשות כלל חדש בדרשות התורה עפ"י הקבלות הקודמות שהיו מכבר, כמו שהוסיף תנא דבי ר' ישמעאל י"ג מידות, ומתחילה היו שבע מידות שהביא הלל הזקן (תוספתא סנהדרין ז, ה), ואף אחר התנא דבי ר' ישמעאל נתווספו כמה כללים, והוא על פי עיון מחודש בכל דור ודור. ואמרה התורה ששנת היובל היא עת מוכשרת להרבות בעיון התורה יותר משאר השנים, כמו שהתבאר שאף אנשי החיל חוזרים לעריהם ויושבים ועוסקים בתורה. ולכך אמר הכתוב **'וְעִשִּׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי'** לעשות כללים חדשים ע"י עומק העיון. **'וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ'** היינו החקירות שכבר נשנו אותם תשמרו, **'וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם'** וגם תעשו חדשות.

וְאִישׁ כִּי יִמְכַר בֵּית מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהִיְתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד

תָּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תְּהִיָּה גְּאֻלָּתוֹ: (כה כט)

וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאֵת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֻמָּה לְצִמְיַתָּה לְקַנְיָה אֹתוֹ לְדַרְתָּיו לֹא יֵצֵא בַיּוֹבֵל:

דין המוכר בית בעיר חומה שונה ומיוחד משאר מכירות בתים, כי בעוד שבשאר המקומות יכול לגאול רק לאחר שעברו שנתיים מהמכירה, ויכול לגאול עד שנת היובל, בעיר חומה אינו כן, אלא יכול לגאול מיד, ורק עד שנה מעת המכר, ואם לא גואל עד מלאת לו שנה תמיתה וקם הבית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיתת לקנה אתו.

מבאר ה'משך חכמה' שטעם הדבר הוא שערי המבצר הם הערים המגינים מפני האויב ומתחזקים אם באים במצור, וכמו דאמרו ריש מגילה משום מגני וכו'. ולפי זה, אם היה הדין שבית בעיר מבצר חוזר ביובל, במשך חמשים שנה הלא יתכן כי ימכר בתים הרבה, ובשנת

היובל 'ישבו איש אל אחזתו', ויהיו כל אנשי העיר חדשים וגרים, ואינם יודעים ומכירים מוצאי ומובאי העיר, ואין להם הקשר והאיגוד כי אינם מכירים זה את זה, ולא יוכלו להתחזק. לכן נתנה התורה זמן - שנה - ואם לא יגאל, יוחלט.

ומכר דרשו רבותינו (ספרי תצא רנט עה"פ דברים כג, טז ושם) 'לא תסגיר עבד אל אדניו' וגו', 'עמך ישב' - ולא בעיר עצמה, פירוש בעיר מוקפת חומה, 'בְּקִרְבָּךְ' - ולא בספר. פירוש שניהם מפני הסכנה, שלא יתחברו לגויים, לצר ולאויב. וכמו שאמרו (עירובין מה, ב): ובעיר הסמוכה לספר, אפילו באו על עסקי קש ותבן מחללין השבת, וזה מושכל.

וְשָׂדֵה מְגֵרֶשׁ עֲרִיָּהֶם לֹא יִמָּכַר כִּי אַחְזַת עוֹלָם הוּא לָהֶם: (כה לד)

מבאר הרש"ר הירש את משמעות טעם הכתוב שאמר לגבי שְׂדֵה מְגֵרֶשׁ ערי הלויים שלא ימכר 'כי אחזת עולם הוא להם' דווקא מפני שניתן להם לדורות עולם, אין שום דור רשאי לשנותו ברצונו. אין דור ההווה שליט יחיד עליו, אלא גם דורות העתיד שווים לו בזכויותיהם; וכדרך שקיבלו אותו מקודמיהם, כן יניחו אותו לבאים אחריהם.

וכיחס ערי הלויים לשבט לוי כן יחס ארץ ישראל לכלל ישראל. גם היא 'אַחְזַת עוֹלָם' לכל דורות ישראל; ומשום כך האמור בערי הלויים אמור גם בערי ישראל: שום דור איננו רשאי לעשות שם שדה - מגרש, ולא מגרש - שדה, ולא מגרש - עיר, ולא עיר - מגרש; ולדעת ה'משנה למלך' (שמיטה ויובל יג, ה) דין זה איננו נוהג רק בערי חומה, אלא בכל ערי ישראל.

אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה תְּהִיָּה לוֹ אֶחָד מֵאֲחֵיו יִגְאֻלְנוּ: (כה מח)

לכאורה לשון הכתוב צריכה ביאור, שודאי שרק 'אחרי נמכר גאולה תהיה לו'.

מבאר ה'כלי יקר' שמאחר והכתוב אומר לאחר מכן (נג) 'לא ירדנו בפרך לעיניך' היה מקום לומר שזהו עיקר הטעם לגאולתו, ואם כן נמתין עד שנראה הנהגתו עמו אם ירדנו או לא, לכך אמר הכתוב שתיכף 'אחרי שנמכר' אע"פ שלא עבד בו עדיין, חייב אתה לגאלו, כדי שלא ילמד ממעשיו ויאמר: הואיל ורבי מגלה עריות ועובד עבודה זרה ומחלל שבת אף אני כמותו.

תועלת היובל

כתב הרש"ר הירש: נציין עוד אחדות מתוצאות הלכות יובל על עיצוב הכלכלה של חיי העם. חזרת הקרקעות ביובל שומרת על החלוקה המקורית של הארץ; אותה חלוקה לשבטים ולמשפחות היא חשובה להתפתחות האומה, והיא תנאי לכך שהיובל יהא נוהג.

ההלכה האמורה בפסוק לד, שאין עושין שדה מגרש וכו', ההבדלה בין בתי חצרים לבתי ערי חומה והגבלת ערי חומה למוקפות חומה מימות יהושע בן נון - כל אלה מייצבים אותה חלוקה מבחינה נוספת; ויש לכך השפעה גדולה על האופי הלאומי ועל חיי האומה. הכוונה היא ליחס שבין עיר לכפר. נראה, שהלכות אלה באות לשמור על 'אוכלוסיה עירונית העוסקת בחקלאות'; זה יהיה הטיפוס היסודי של האומה, ויש למנוע את גידול הערים והפיכתן לכרכים המנותקים מן השדות. הערים הקיימות אינן יכולות להתרחב מעבר למגרשיהן על חשבון השדות; אף אין הן יכולות להתרחב על חשבון (כל?) תחום מגרשיהן; ובדרך כלל אין להפוך אדמת שדות לתחום עיר. עם ריבוי האוכלוסייה יש להקים ערים חדשות במקום שלא היו בו שדות עד כה; וכך המליץ יהושע לבני יוסף: עליהם לְבָרָא את יער ההר כדי לייסד ערים חדשות (יהושע יז, טו - יח).

זאת ועוד: בתי החצרים הקשורים לשדות לא יכלו להימכר לצמיתות - כמוהן כשדות עצמם. דבר זה גרם, שהעיר והשדות נשארו קשורים והיו רכוש משפחה. בדרך כלל כל שדה וכל כרם היה בבעלותו של בעל - בית בעיר הסמוכה. נמצא שתקנה זו טיפחה אינטליגנציה עירונית הקשורה למוסריות ולפשטות כפרית. רק ערים מוקפות חומה היו מנותקות מן השדות; שם יכלה הבעלות על הבית לעבור לצמיתות לידיים אחרות; ושם יכלה להיווצר אוכלוסייה, שאיננה קשורה לשדות שמסביב, והיא נאלצה להתפרנס ממסחר ומתעשייה. אולם אופי זה היה מוגבל רק לאותן ערים, ש'הוקפו ולבסוף ישבו': תחומן היה מופרש מן השדות על ידי חומות - בטרם נבנו הבתים ונתיישבו התושבים; ואילו ערים ש'ישבו ולבסוף הוקפו' נידונו תמיד כערי פרזות; ואפילו הוקפו ולבסוף ישבו, לא נידונו כמוקפות אלא אם כן הוקפו מימות יהושע בן נון. נמצאת אומר: חיי כרכים המנותקים מן החקלאות היו מוגבלים למספר קבוע של מקומות, ולא היתה כל אפשרות להוסיף על מספר זה. הרי זו מדינה, שרוב אוכלוסיה מתגוררים בערי חצרים המוגבלות בגודלן; ומדינה כגון זו מוגנה מפני מותרות ומעמד עוני של כרכים - וגם מפני טמטום וצמצום אופקים של יושבי כפרים.

הרב יחזקאל ב"ר יהודה הלוי לנדא

נפטר י"ז אייר תקנ"ג

בעל ה'נודע ביהודה' ו'צל"ח'

אין הצום עיקר התשובה אלא החרטה

והנה, מה שביקש מעלתו ממני לסדר לבעל תשובה זה תשובה על עונו, והזכיר שהוא אדם חלוש מאוד לא יסבול קושי התעניתים וסיגופים, גם הזכיר נפלאות מהתמדת לימודו יומם ולילה, ואינו שח שיחה בטילה כלל ואינו שוכב בלילה במטה כלל. הנה הקשה לשאול ממני דבר קשה שאיני רגיל להשיב לשואל ממני שאלה בדבר שלא אוכל למצוא שורש בדברי הגמ' והפוסקים, כי לא מצינו בכל התלמוד מספר התעניות ימים חרוצים וקצובים לכל חטא ואשמה כפי חומר העון.

הן אמת שצום כתיב בפסוק בנביאים לצורך התשובה (ויאל ב, יב) 'שְׁבוּ עֲדֵי בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְצוֹם וּבְכִי וּבְמִסְפָּד' וגו'. אמנם הגבלת מספר התעניתים לא נתפרש, לא בכתוב ולא בגמרא, רק שספרי המוסר והתשובה האריכו בזה ורוב דבריהם בנויים על סברות כרסיות בלי שורש, וספר אחד נשען על חבירו בלי יסוד כלל. ומצינו בזה הרבה חומרות והרבה קולות ולכן קשה עלי להשיב בזה, וביחוד אחרי רואי שהבעל תשובה עצמו הוא צורבא מרבנן יסדר הוא לעצמו הלא כל ספרי המוסר והתשובה מצויים ביד כל אדם.

אמנם אחרי אשר מעלתו מפציר בזה, והאיש הוא צורבא מרבנן ואיש חלוש, לכן לא אמנע מלדבר קצת בזה. והנה עונו גדול מנשוא מצד חומר העון עצמו, עון אשת איש, ובפרט שהתמיד בחטא זה שלש שנים רצופות והיה עמה בבית ושכיחא ליה, בודאי שאין מספר לרוב פעמים שבא עליה ולא יספיקו לו שנות מתושלח למספר התעניות בתשובת המשקל לפי תשובות 'הרוקח', שדבריו דברי קבלה ואין לדמות דבריו לדברי האחרונים. ומה שהמציא בעל 'קנה חכמה' תקנה לשבים שדי אם יעשה תשובת המשקל על אותה עבירה שלש פעמים דבר זה אין לו יסוד, ואטו מי שעבר עבירה שיש בה מלקות כ' פעמים והתרו בכל פעם מי סגי לו בג' פעמים מלקות, והלא הב"ד מלקין אותו לפי מספר ההתראות. ומשנה ערוכה (נזיר ו, ד) אמרו לו: אל תשתה, אל תשתה, חייב על כל אחת ואחת. וארישא קאי שהיה שותה כל היום.

ומה שלקח סמוכים שבפעם השלישית כבר נכתם עונו בנשמתו מעבר לעבר ואין מקום לחטא הרביעי לחול דבר זה אין לו שחר ואטו בנשמתו לבד פוגם והלא פוגם למעלה וכשארז"ל (עה"פ דברים לב, יח) 'וּתְשַׁכַּח קַל מְחַלְלָהּ'. ולא עוד, לוי יהיה כדבריו, עון עצמו אינו נמחק וכל אחד רווחא שביק וכאשר שב על הראשונים חלו האחרונים, וכעין שארז"ל במס'

שבועות (כז, ב) חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא, דאי משכחת רווחא חייל שאם נשאל על הראשונה חיילא שניה. ואין דרכי לעיין בספרים הללו רק קצת אני זכור מילדותי.

אלא, שאומר אני כל זה אם היה התענית דבר המעכב בתשובה, אבל באמת אין התענית רק דבר טפל לתשובה, ועיקר התשובה הוא עזיבת חטא, וידוי דברים בלב נשבר, חרטה בלב שלם, התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא, והיינו תשובה שישוב אל ה' וירחמהו, 'וישב אל ה'' היינו שידבק בו אבל שאר דברים תענית וסיגופים אינם עיקרים.

ותדע, הרי זה בלתי ספק שהתשובה מכפרת כפרה גמורה, ודבר זה מפורסם בתורה ונביאים וכתובים ובשני התלמודים ובכל המדרשים, והנביא אומר (יחזקאל יח, כז) 'ובשוב רשע מרשעתו וגו' (שם לג, טז) 'כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה לו' וגו'. וגם זה אין ספק בו בזמן שסנהדרין היה נוהג, אם עבר על חייבי מיתות ב"ד אחר ההתראה, אף אם שהו עדים ולא באו לבית דין שנים רבות, ובין כך עשה זה תשובה והרבה סיגופים ותעניות לאין מספר יותר מתשובת המשקל הנזכר ברקח, ושוב אחר כל התשובה באו עדים לב"ד והעידו, הא ודאי שאין הב"ד משגיחין על תשובתו ושורפין וסוקלין לפי עונש החטא. והדבר יפלא כיון שודאי שהתשובה הועילה וכבר סר עונו וחטאתו נתכפרה, למה יומת 'ונקי וצדיק אל תהרג' כתיב (שמות כג, ז). ובהדיא אמרו בריש אלו הן הלוקין (מכות יג, ב) חייבי מיתות עשה תשובה אין בית דין מוחלין לו. אלא ודאי גזירת הכתוב הוא שאלמלא כן בטלו עונשי תורה בכללן, ואין אדם שיומת בב"ד כי יאמר: חטאתי והנני שב. וכיון שהקב"ה רצה ליתן עונש מיתה על קצת עונות כדי שיתירא האדם מלעבור, לכן נחוץ הוא שלא תועיל התשובה להציל ממיתת ב"ד.

ואי ס"ד שתשובת המשקל הוא עיקר בתשובה א"כ ודאי שנאמר למשה מסיני כל עון ואשמה משקלה ומשקל תשובתה לפי ערכה, ומעתה למה לא יועיל תשובה להציל ממיתת ב"ד ואעפ"כ כל עונשי מיתת ב"ד לא יבוטלו דנחזי אנן אם סיגף עצמו לפי משקלו, ובפרט שהרבה סיגופים יש שאין להערים כגון לישוב ערום בפני הדבורים וגלגול שלג וכיוצא מהנזכר בספרי התשובה, ומי שלא עשה לפי משקלו יומת בבית דין, וגם בתענית אין להערים שאם העדים יבואו תיכף לבית דין יומת שהרי עדיין לא התענה. ואין לומר דאכתי היו בטלים כל עונשי ב"ד משום דבשעת התראה הוא ספק פן יעשה תשובה והוה התראת ספק, הא ליתא דמן הסתם העדים יביאוהו תכף לב"ד, ועוד תינח למ"ד התראת ספק לא שמה התראה אבל למ"ד שמה התראה וכן קיימ"ל מאי איכא למימר, אלא ודאי שאין לסיגופים ותעניות עיקר מן התורה ועיקר התשובה הוא חרטה גמורה. וזה יכול להיות ברגע אחד ואם אתה אומר שתשובה תציל ממיתת ב"ד בטלו כל דיני מיתות ב"ד.

(מתוך נו"ב או"ח קמא לה)